

YUSUF MELİKŞAH ALPARSLAN BEYHAN

Fatih Ahmet Rasim Anadolu Lisesi

Liseler Arası Öykü Yarışması
İstanbul Birincisi

BOZKIRIN ORTASINDA

Kavurucu yazlar ve yaman kışlar gördüğüm bozkırda – ne kadar zengin ve güçlü olursanız olun; ister atlarınız, koyunlarınız, keçileriniz yaylalardan taşsın; isterse top top ipeğiniz, sandık sandık altın ve gümüş ve bakır akçeleriniz, mangırlarınız, Tavgaç pazarında geçen ortası delikli paralarınız olsun– zahmetsiz bir hayat sürmeniz mümkün değildir. Yağmaya, savaşa, göçe gidenler; kadın- erkek ayrılmadığı gibi zengin- fakir diye de ayrılmazlar. Bozkırda yolculuklar öyle uzun, öyle ağırdır ki sanki yol sizi değil de siz yolu taşıyormuşsunuz hissi uyanır içinizde. Zenginler de toz toprak, kar çamur bilir yani. Fakat onlar kirlenmiş ipeklileri yıkanırken sayısız esvaplarından bir başkasını seçer; yoksullarsa tek giysileri olan sırtlarındaki kırk yerinden yamanmış hurç ya da yün gömlekleri; kirden artık kalınlaşıp sertleştiğinde bir pınar başı yahut göl kıyısında küllü suyla yıkanırken, kendileri de yarı çıplak veya anadan üryan; ya bir kuytu köşede ya da bir çalılıkta, kâh güneş kâh soğuk yüzünden kıpkırmızı kesilmiş vücutları, bazı titreyip bazı da börtü böcek tarafından yenirdi.

İşte Gök tanrı, Yazgan İye'ye kaderlerimizi yazmasını buyurduğunda alnıma çalınan yazı da beni, üç yüz at ve beş yüz koyun sahibi Alaçın Ağa'nın değil, eskiden onun emrindeki on beş ço-

bandan biriyken daha sonra seyisliğine yükselmekle şereflendirilmiş Çopur Bara'nın yedinci çocuğu tayin etmişti.

Benden önce doğanlardan ikisi hastalıktan ölmüş; birinin, gittiği savaştan ne ölüsü ne dirisi dönmüş; tek ablam kurtulmak için evlenip gittiği çadırdaki ertesi yıl elinde bir bebeyle dul kalmış; en büyük ağabeyimse Alaçın Ağa'nın züppe oğluydu girdiği kavgada bıçaklanarak Toprak Anamız Ötügen'in bağına girmişti. Ağabeyimi kimin öldürdüğü bulunamamış; ancak seyreden günlerde Alaçın Ağa'nın babama bir çuval un ve gebeş bir keçiyle yaptığı yardım, obaya bir fikir vermişti. Benden küçük tek kardeşimi ölü doğuran ve ardından kendisi de çok yaşamayan annem de Uçmak yolunu tuttuktan sonra babamın sönmeye yüz tutan ocağında, bir ben bir de benden dört yaş büyük olan ağabeyim Toktamış kalmıştı. Çok akıllıydı o, zehir gibi bir zekâsı vardı. Ahırdaki tezekleri temizlemeyi unuttuğu için Alaçın Ağa'dan işittiği azarın acısını, hepimizi sıra dayağından geçirerek bizden çıkaran babamın dayağından bir tek o kurtulurdu zekâsıyla. Kötek yememek için evden uzaklaşa uzaklaşa, içinde sönen yuva hissini yerini merak ateşi almış; ozanlardan konuşmayı, çobanlardan susmayı öğrenmişti. Çadırımızda babamızın öfkesiyle bir cümbüş sürerken o, obada başına buyruk dolaşır; mutlaka uğraşacak, öğrenecek bir şey bulurdu. Eh, sürüden ayrılanı kurt kaparmış. Ağabeyimdeki ışığı fark eden Sokur Koca almış onu yanına. Neyse ki iyi kurtlardanmış Koca; ona yaraları tımar etmeyi, hastaları sağaltmayı, otların faydalarını ve yetiştikleri yerleri, diğer ülkelerin adlarını, iyelerin isimlerini ve göğün kaçınıcı katında oturduklarını, gezegenlerin isimlerini, göğü okumayı, yıldızlarla konuşmayı öğretmiş. Neden sonra ağabeyim bir gün konuşmaz olmuş. Kimseye ne bir kelime ettiği ne cevap verdiği görülmemiş. Kendisini övenlere gülümsemekle yetinmiş, sövenlere dönüp bakmamış bile. İnsanların arasında geçirdiği zaman da azalmış gitgide. Dağ başlarında yatıp kalkar olmuş. Nihayet üç

koca yaz ve üç çetin kış geçtikten sonra açılmış dili açılmasına ama soranlara “Ben hiç susmadım ki,” demiş “Her gece yıldızlarla, iyelerle konuştum; bana geçmişin ve geleceğin bilgisini verdiler. Amma sırrı vermeden önce, dilimi tutup tutamadığımı görmek istediler.”

***

Babam fırsatçı adamdır, dişli esnaftır ki sormayın. Bakmış ağabeyim Toktamış iyice alıştı Sokur Koca’ya “Benim oğlum sevis olacak, seyislik öğreteceğim ben ona, gül gibi baba mesleği varken alıkoyarsın çocuğu da senin gibi delinin yanında sürter!” diye çekmiş zılgıtı. Sokur Koca biliyor tabii babamın huyunu:

“Ne istersin, nedir asıl niyetin, onu de hele?”

“Günlük vereceksin oğluma!”

“Oldu(!) aylık bağlayayım istersen! Bana bak Çopur, elimde avcumda olmadığını biliyorsun; olsa da senin gibi çakala kaptırmazdım. Beni yolamayacağını bil, öyle konuşalım. İlk; çocuğa iş tutturmakta gözün yok, bilirim. Sonra, senin gibi ona buna uşak olacağına gelsin; kimselerin göremediklerini görsün, çok az kişide olanlar var o oğlanda.”

“Bir koç isterim o zaman!” diye tutturmuş babam “Bundan aşağısı olmaz!”

Konuşmanın buradan sonrasını bilmiyorum ama Sokur Koca ne yapıp etmiş ve süttten kesilmiş bir topal keçiye ikna etmiş babamı. Yani Toktamış ağabeyim, babamın keçi karşılığı sattığı ikinci çocuğu olmuştu. O günü çok iyi hatırlıyorum, çadırın içine alıp sevmiştik keçiyi. Gelgelelim babam -ki esnaflığından söz etmiştim size- gün batmadan keçiyi tam sekiz kişiye götürmüştü. Daha ilk günden bağlanmış olacağım ki hayvancağıza, hüngür hüngür ağlayıp yakarmıştım akşama kadar Göktañrı’ya “Ne olur keçiyi başkasına vermesin, çok, çok iyi bir çocuk olacağım, çok uslu duracağım, bir daha komşuların koyunlarına taş atmayaca-

ğım Tanrı'm, arkadaşlarımı da dövmeyeceğim!" Şefkati sonsuz Tanrı, beni duymuş olacak ki babam keçiyi satamadan geri getirdi. Eh, kimse sütten kesilmiş, üstelik de bir bacağı kısa, uğursuz bir keçiyi almak istemezdi. O gece Gök Tanrı'ya teşekkürler ve iyi bir çocuk olacağıma da yeminler ederek uykuya dalmıştım. Ertesi gün, taze kavurma kokusuyla uyandım.

***

Günler, aylar, yıllar geçti. Yazlar, baharlar, kışlar geçti. Babam günlerini, Alaçın Ağa'ya yaltaklanarak ve çapsız akrabalarına da bu yaltaklanmayla caka satarak geçiriyor; atların temizliğini bana yaptırıyordu. Okkalı tezekleri sinek üşüşmeden almak da, atın yemini verip yelesini örmek de benim işimdi. Tezeğe üşüşen her sinek için bir tokat, yediğim her tokadın arkasına da bir küfür... Bu, işten bile olmayan bir âdetti artık. Benim günlerim böylece geçiyordu. Ağabeyimse insan ve hayvan sayımı için obamıza gelmiş olan bir vergi memurunu arkadaş edinmiş ve ondan okuma yazma öğrenmişti. Aslında vergi almaya memur yollamazdı kağanlık, biz alaylarla yollardık vergimizi. Kağanlığın bir memur gönderip sayım yaptırması, savaşın yaklaşmakta olduğuna alâmetti, o zamanlar bilmiyordum.

Derken bir gün; tam teçhizatlı on kağanlık askeriyle gelen bir subay, oba meydanında, etrafına insanlar toplanmış bir vaziyette ve kaslı savaş atı altında dönenip dururken şunları söyledi:

"... Kağanınız, oturduğunuz toprağın sahibi, atalarınızın itaat ettiği erki taşıyan, kut ve güç sahibi yüce kağanınız size emrediyor: İktidarımıza kasteden soysuzlara hadlerini bildirmek için kadın- erkek, eli silah tutan herkes orduya katılacak; zırhlarınız kağanlık tarafından verilecektir!.."

Dal gibi incecik kollarımı ve çelimsiz vücudumu gören askerler, beni orduya yakıştıramadılar. Gerçi yapılı olsaydım bile aile-

nin en küçük çocuğu olduğum için töre buna müsaade etmezdi. Fakat o gün çok istemiştim savaşa gitmeyi; kırmızı sorguçlu pırl pırl tulgaları, tılsım oymalı göğüslükleri, örme zincir zırhları, kilağılı kılıçları ve dolgun savaş atlarıyla tıpkı o askerler gibi olacağımı hayâl etmiştim. Birkaç gün izin verildi obaya. Askerleri Alaçın Ağa ağırladı. O birkaç gün çok çabuk geçti. Akşamları eğlenceler düzenlendi. Sabahlara kadar ateş başlarında kopuzlar çalındı; süciler, begniler, kımızlar içildi. Vedalaşanlar oldu, kahramanlık türküleri ağıtları bastırdı. O yıl insanlar; hiç görmedikleri, tanımadıkları biri tahtında rahat otursun diye öldü.

Babam sırf savaşa katılmamak için bacağına kırmıştı. Atların bakımına bir de onunki eklenmişti. Atların pisliğini de onun pisliğini de ben temizliyordum. Alaçın Ağa, savaşa yarış atlarından sadece bir tanesini götürmüş, diğer ikisini obada bırakmıştı. Yedeğinde iki savaş atının yanında iki de katır vardı yük taşısın diye.

Gidenler bir ay sonra ölü ya da diri döndüler. Ölülerin arasında kafasını, kolunu, bacağına savaş meydanında bırakmış olanlar vardı. Dirilerse en az birkaç kesik, hiç değilse bir kılıç yarası taşıyorlardı. Sargılı dolaşanlar, yatalak kalanlar vardı. Ölüler gömüldü. Bütün bunlara rağmen nedense bir ‘Büyük zafer!’ lafı ağızlarda dolaşıyor; koca koca insanlar ‘Ben senden daha çok öldürdüm!’ diye sidik yarıştıyorlardı. Babam da ‘Ah şu hain bacağıma kırılmasaydı da nasıl savaşılırmış gösterseydim size! Bir vuruşla beş düşmanın kafasını uçururum, onu biliyor musun sen!’ diye atıp tutuyordu. Bir buçuk ay sonra bacağı iyileşmiş sayılırdı ama yatarak yaşamayı pek sevmişti, ‘Üstüne basamıyorum.’ diye yakınıp sızlanıyor; yalanının arkasına yeminler diziyordu.

O dönemde bir olay daha olmuştu ki çok önemliydi. Ağabeyim savaştan geç döndü. Başta öldüğünü sandık, babam ‘Oh, evden bir boğaz eksildi! Zaten deli deli konuşuyordu, bir halt olmayacaktı ondan!’ diyordu; bense için için yas tutuyordum. Son-

ra, herkesten on gün sonra beraberinde dört atıyla döndü obaya. Birisi vergi memuruydu; değirmi yüzlü, dazlak bir adamdı. Bir diğeri çok daha iyi giyimli ve yakışıklı bir adamdı, uzun düz saçları çifte örgülüydü. Uzun bir başlık takıyordu. İpek kaftanı sırmalı, işlemeliydi. Öteki ikisiyse askerdi. Zırhlarının çiziksiz ve pırl pırl olduğuna bakılırsa pek savaş görmemiş, saraylı askerler oldukları açıktı. Geldiler, bizim çadırımıza geldiler. Babam çok korkmuştu, ağabeyim bir şey yaptı diye ödü kopuyordu. Adamlar ve ağabeyim Toktamış geçip oturdular. Babam ayakta el pençe divan duruyor. İyi giyimli olan konuştu önce:

“Babası siz misiniz?”

“Bir kabahat mi işledi beğim?”

Adam tersledi:

“Önce ben sordum!”

“Bağışla beğim.. evet beğim, bağışla.. benim.. babası ben olurum.. yani benim karı doğurdu çocuğu.. çocuk da benden ama inanın hiç sev..”

“Tebrik ederim, çok iyi bir çocuk yetiştirmişsiniz.”

Babam şaşalamıştı. Ben de köşede oturmuş izliyordum.

“Gerçi pek de siz yetiştirmişsiniz gibi durmuyor ama...”

“Ben, beğim, ben yetiştirdim! Bir bilseniz neler, ne zahmetler.. bu adam olsun, iş tutsun diye! Yemedim yedirdim, içmedim içirdim! Ben donsuz gezer idim de oğluma gider ipekliler, sırmalılar giydirirdim! Ona kuzular keserdim de ben kart keçilere talim ederdim! Ama bilirdim hep.. hep derdim büyük adam olacak diye! İnanın, saçımı süpürge ettim...”

“Anladık!” diye kesti babamın sözünü adam. Babam elini parlayan kel başından indirdi.

“Oğlunuz bundan sonra kağanlığa hizmet edecek. Başkâhinin yanında eğitim görecektir, yeteneklerini geliştirecek. Bundan böyle bizimle, size veda etsin diye geldik; alacağını alsın, satacağını sat-sın. Yıldı bir kez görmeye gelir.”

“Ama beğim,” dedi babam “Oğlum bu evin direğidir, onu alıp götürürseniz bize kim bakar? Ben garip, bu kırık bacağımla.. haydi kendimden geçtim, ya bu sabi ne yapsın beğim” omzumdan tutmuş sarsıyordu beni “Bu sabi ne yapsın? Biz aç biilaç, biz ki kışın soğuşunda...”

Adam kemerinden bir kese çıkardı, uçkurunu çözüp döktü yarısını, çil çil kağanlık altınları şingır şingır saçılmıştı yere. Babam beyninden vurulmuşa döndü, önce yere atıldı, birkaç altın aldı eline, ağabeyime baktı, “Sen bu kadar para eder miy.. O Sokur şerefsizi bir kısır keçiyeye kandırdı beni!” Gözü dönmüştü. Başını kaldırıp adama baktı, tam konuşacaktı ki adam keseyi attı babamın kucağına. Av köpeğinin eti havada kaptığı gibi kaptı babam. Babam ne kadar alçalırsa alçalsın ağabeyim şaşırılmıyordu.

“Ah, beğim, ne kadar da cömertsiniz! Ah, ne cömertsiniz, siz çok... Ah!” konuşamıyordu. Bütün altınları keseye doldurdu, kalktı, beni kolumdan tutup adamın önüne sürdü:

“Bunu da alın beğim, bu da çok akıllıdır! Bunu da al... Çok da bağılıdır kağanlığına! Çok zekidir! Bunu da alın!”

Adam şöyle bir süzdü beni:

“Yıldızları okuyabilir mi o da?”

“Öğretirseniz niye okuyamasın beğim! Elinden tutsanız yeter!”
“İstemez!”

Kalktılar, adam selâm bile vermeden çıktı. Dördü atlandılar. Ağabeyim beni çağırır, “Dayan,” dedi “Dayan kardeşim.. geleceğim” ikimizin de gözleri dolmuştu “Seni almaya geleceğim... Bir gün mutlaka... Dayan!..” Sarıldık. Atına atladı, toplayacak eşyası yoktu zaten, gidip Sokur Koca’yla vedalaştı. Bir çadıra daha girdi, çıktığında bir kız ardından su döktü. Sonra arkalarında ince bir toz bulutu bırakarak uzaklaştılar. Sonunda ufukta birbirini takip eden birkaç noktaydılar, az sonra o noktalar da kayboldu.

***

Babam bir yıl sonra ancak kabul etti bacağına iyileştiğini. Bu kez de ağabeyimle övünüyordu. “Nasıl evlat yetiştirdim gördünüz mü? Kağan bizzat istemiş onu! Bu, demiş, çok.. çok çok zeki, demiş! Kağan demiş ya, kağan kağan!”

Zaman geçiyordu. Zaman geçiyor ama ne ağabeyim ne de bir haber geliyordu. Ben yine de bir gün geleceğine, Göktanrı’ya ve Toprak Ana’ya inandığım gibi inanıyordum. Artık dayancım kalmadıysa dayak sırasında, at pislikleriyle cebelleşirken “Dayan,” diydum kendi kendime “dayan, gelecek bir gün, sık dişini! Gelecek, dayan!”

Bir gün Alaçın Ağa emretmiş babama, babam da bana emretti “Ağanay’ı nalla!” diye “Bak, ağabeyin adam oldu, def oldu, gitti! Sen bir halt olamadın! At nallarsın anca böyle!” Kalkıp saldırasım, hiç değilse gürleyesim geldi ama “Dayan,” dedim “dayan!” Aldım nalı, mihı elime, geçtim ahıra. Öyle sinirliyim ki burnumdan soluyorum, ellerim titriyor. Su kovağını ters koyup üstüne oturdum. Kaldırdım atın toynağını, elimde nal, mih.. babam! Çekiç! Dayan! Nal, mih... Dayan, dur! Dur! Vur! Ulu Tanrım! Kendimden geçip öyle bir savurdum ki çekici at acıyla kişneyip şahlandı, sonra doludizgin koşmaya başladı;çadırların arasından geçti, çitlerden atladı sonu olmayan bozkıra doğru doludizgin koşuyordu!

Alaçın esti gürlledi, sonra babam geldi, tutup fırlattı beni öteye. Kaldırdı, bir tokat, sonra bir yumruk karnıma! Yüzüme bir tokat daha. Düşüyordum, düştükçe kaldırıyor, bağılıyor “Kalk!”, kalktıkça vuruyor, sonra tekrar... “Biliyordum! Senden bir halt olmayacağını biliyordum! Geberesice! Albız alsın seni, it oğlu it! Puşt seni! Ne yapacağım ben şimdi! Öyle bir atı nereden bulayım! Borçlandırdın beni ağaya! Ağa bizim geçmişimizi...” Vuruyordu, yüzüme, karnıma... Sırtımda üç sopa kırıldı o gün, bir değnek kırılmak bilmedi. “Dayan,” dedim “dayan, gelecek! Gelip kurtaracak seni!” Babam vuruyordu. O vurduka ben düşüyordum,

kaldırıp tekrar vuruyordu. “Dayan,” diyordum “dayan, gelecek!” Ağabeyim gelmiyordu, ufku gözlüyordum, Toktamış yoktu.

Ağanay akşama doğru döndü.

Yatağa yatarken dedim ki kendi kendime “Unut artık, Toktamış gitti, geri de gelmeyecek! Buradan giden, hele saraya giden döner mi hiç! Gelse gelirdi bugün, kurtarırdı seni! Alırdı atının terkisine, götürürdü! Geldi mi? Yok! Bekleme daha! Gelmeyecek!..” Sonra bir rüya gördüm. Toktamış geliyordu, alıyordu beni atının terkisine, götürüyordu, doludizgin gidiyorduk atın üstünde. Dağlar tepeler aşılırdık, ırmaklardan geçiyorduk, iller görüyorduk; illerde insanlar, taştan, tahtadan evlerde oturuyorlardı; biz gidiyorduk, doludizgin gidiyorduk! Sonra varıyorduk saraya, kağan ağabeyimi çok seviyordu, beni de çok seviyordu; hizmetçilerimiz vardı orada, güzel hizmetçiler, bu kavurucu havada buz gibi bal şerbetleri sunuyordu sakiler; ne at yıkamak ne tezek temizlemek zorundaydım orada. Sonra biri omzuma dokundu, bir el dokundu omzuma, adımlı söyledi. Hayır, lütfen, uyanmak istemiyorum, istemiyorum, bitmesin bu rüya! Açtım gözlerimi ister istemez; gözlerim çapaklı, kaldırdım başımı, aman Tanrı’m! Doğru mu görüyordum!? Toktamış mıydı bu karşımdaki!? Heyecandan basacaktım çığlığı, ağzımı kapattı, elini dudağına götürüp “Sessiz ol!” diye fısıldadı. Boyuna sarıldım, sevinçten ağlıyordum. Çıktık çadırdan, alaca karanlıktı, her yer karanlıktı; atladı atına, rüya gibi bir atı vardı, kaslı bir attı, işlemeli nakışlı bir eyeri vardı, beni de terkisine aldı “Gidiyoruz!” dedi. Bağırıldı “Deh!” diye, şimdi bizi duyan duysundu, bağırıyordu, anlamlı anlamsız bağırıyorduk, ünlüyorduk, gidiyorduk, nâralar patlatıyorduk, at kişniyordu. Gecenin içinde yok olmuştu oba, biz gidiyorduk...

***

Tenimde güneşin kavurucu sıcaklığını duyup uyandım, bir atın sırtındaydım. Doğrudum, hatırladım, Toktamış'ı hatırladım, hatırlayıp sarıldım. Şimdi gidiyorduk dağlar tepeler aşarak. “Geleceğim, demiştin, değil mi?” diyordu Toktamış, biz gidiyorduk, ırmaklardan, derelerden geçiyorduk. Geldiği yerde ona ‘Uldızçı’ diyorlarmış. “Uldızçı” diyordum, boyuna “Uldızçı Toktamış!” diyordum. İlle görecektik, hep iyi insanlar olacaktı, hele saraya gidiyorduk, hizmetçilerimiz olacak, kağan bizi sevecekti, bekliyordu, bizi sevecekti kağan, biz ona gidiyorduk. Derken bir ısıklık, bir iki nâra, sonra birkaç küfür, birkaç parıltı, kılıçlar. Toktamış, ayaklarını atın karnına vuruyordu, kırbaç üstüne kırbaç indiriyordu. Eşkiyalar arkamızdaydı, kaç atlıydı, kaç kişiydiler, bakamıyordum. Sonra ısıkların arasından çok daha keskin bir ısıklık duyuldu; bir ok süzülüp geldi, atımızı vurdu bacağından. At yıkıldı, biz düştük. Ağabeyim kılıcını çekti, bir ok daha üşürdüler, ağabeyim kılıcını savuramadan düştü yere. Eşkiyalar geldi, atın koşumlarına kadar her şeyi aldılar. Ağabeyimi soydular, çırılçıplak koydular. Benim yamalı gömleğimi bile aldılar. Ağabeyimden altınlarını çaldılar. Sonra toz olup gittiler. Eğildim Toktamış'ın başına ağlayamıyordum, bir şeyler tıkanmıştı boğazımda. Toktamış'ın ağzından kan geliyordu. Ama kağan bizi bekliyordu, bizi sevecekti o! Böyle olmamalıydı, daha iller görecektik! Kağan vardı, bizi seviyordu! Bıraktım Toktamış'ı, yürüdüm tek başıma, doğuya doğru, güneşe, güzelliklere doğru yürüyordum. Koşmaya başladım sonra, kağan beni bekliyordu.

***

İşte başladığım yere geri döndüm. Annemden doğduğum gibi çırılçıplak, bozkırın ortasında yapayalnızım. Elimde bir kuru dal bile yok tutunacak, bir kırık düş bile yok şimdi. Sadece giysilerimi almadı eşkiyalar, her şeyden soyundum. Artık hiçbir şey olmayacak. İşte başladığım yere geri döndüm. Annemden doğduğum gibi çırılçıplak, bozkırın ortasında yapayalnızım...